TOP 10 RECREATIEF FIETSEN

aanbevelingen op weg naar de Provinciale Statenverkiezingen

Fietsen voor het plezier is in ons land immens populair. Het is - samen met wandelen - dé manier om actief te genieten van stad en land. De grootste, mooiste en laagdrempeligste sportschool is buiten!

Het recreatieve fietsgebruik groeit al jaren. Corona versterkte deze trend. In 2021 werden als onderdeel van de vrijetijdsbesteding maar liefst 700 miljoen fietstochten ondernomen. Van lange fietstochten tot korte ommetjes, vanaf huis of tijdens vakanties. We fietsen niet alleen méér, maar dankzij de e-bike ook harder en tot op steeds hogere leeftijd.

Maar het aanbod van paden en wegen is niet berekend op het toegenomen en veranderde gebruik. Fietsers ondervinden hinder van de drukte en willen graag meer veiligheid en comfort van fietspaden en wegen. Werk aan de winkel dus!

Goede, aantrekkelijke fietsinfrastructuur draagt bij aan de grote opgaven waar we voor staan qua gezondheid, klimaat en kwaliteit van de leefomgeving. Ook is het van grote waarde voor de vrijetijdseconomie. Het kost relatief weinig, maar levert maatschappelijk een veelvoud van de investeringen op.

Als landelijke organisaties voor het recreatief fietsen delen we een top 10 met aanbevelingen voor de provincies voor beleid en investeringen. Neem ze mee in de provinciale plannen en geef de fietser de ruimte.

Stichting Landelijk Fiets Platform & partners ANWB Fietsersbond ntfu

Infrastructuur

1 Zorg ook in het landelijk gebied voor een kwalitatief goede fietsinfrastructuur; zorg dat fietsers veilig kunnen fietsen en neem knelpunten door menging met gemotoriseerd verkeer (bijv. gevaarlijke kruispunten en 60 km-wegen) weg. Verwijder onnodige paaltjes en pas richtlijnen toe bij noodzakelijke paaltjes; voorkom schuine bermen en rechte stoepranden, scheuren en kuilen in het wegdek.

2 Zorg voor verbreding/upgrading van fietspaden waar mogelijk en wenselijk, conform de richtlijnen van het CROW en in balans met omgeving en natuur. Te beginnen met drukke hoofdroutes waar veel overlast ervaren wordt.

3 Maak de gemengde binnenwegen buiten de bebouwde kom verkeersluw en fietsvriendelijk door een landelijk programma en aanpassing van wet- en regelgeving.

Toelichting: infrastructuur

Dé twee basis-ingrediënten om een fietstocht voor het plezier te maken zijn a) een aantrekkelijke, afwisselende omgeving én b) aantrekkelijke, veilige en comfortabele paden en wegen om ongehinderd te kunnen genieten.

Dijk- en plattelandswegen kunnen prima geschikt zijn. Deze hebben vaak ook een hoge attractiewaarde. Maar de menging met gemotoriseerd verkeer maakt het op steeds meer plekken onveilig. Conflicten zijn er door druk bestemmingsverkeer, sluipverkeer, toeristisch auto- en motorverkeer en landbouwverkeer.

Feitelijk zijn er twee oplossingen: de binnenwegen verkeersluw en fietsvriendelijk maken, en fietspaden aanleggen. Fietspaden, daar zijn er veel van in ons fietsland, variërend van vrijliggende paden door de natuur tot - voor recreatieve tochten weinig interessante - paden naast drukke N-wegen. Belangrijk is dat die fietspaden goed uitgevoerd zijn, aansluitend op het gebruik. Waar nodig zullen paden moeten worden verbreed of een betere verharding moeten krijgen. Dat is altijd maatwerk; brede lappen asfalt of beton zijn niet altijd de oplossing.

Quick wins zijn het wegnemen van hindernissen op fietspaden. Paaltjes op of dicht langs het pad en gaten in de verharding geven veel ongelukken. Dat geldt ook voor een slechte aansluiting van paden en wegen op de berm. Fietsers komen hierdoor ten val. Of ze botsen op andere fietsers omdat ze op fietspaden de zijkanten mijden. Zie de rapportage Fietsongevallen 2020-2021 van het kenniscentrum voor letselpreventie Veiligheid.nl.

Ruimtelijke planning

4 Ontwikkel in natuurgebieden en het landelijk gebied samen met natuurorganisaties en waterschappen specifieke wandel- en fietsinfrastructuur verder en maak deze toegankelijk. Zorg dat recreatieve bestemmingen goed en aantrekkelijk bereikbaar zijn per fiets, waaronder goede stad-landverbindingen.

5 Leg kwaliteit van fiets- en wandelroutes en de aantrekkelijkheid van de omgeving vast in de provinciale omgevingsverordening.

6 Bescherm de fijnmazigheid van het recreatieve fiets- en wandelnetwerk en voorkom barrièrevorming door weg, water en spoor. Behoud en uitbreiding veerponten en geen sluiting overwegen zonder goed alternatief. Hef barrières op door op belangrijke punten en bij wegverbredingen van provinciale wegen tunnels of fietsviaducten aan te leggen.

Toelichting: ruimtelijke planning, inpassing in omgevingsbeleid

Om te kunnen genieten van het moois dat de regio te bieden heeft, is een evenwichtig netwerk van geschikte, goed onderhouden paden en wegen nodig, aansluitend op de behoeftes van het publiek. Het zwaartepunt ligt daarbij rond herkomstgebieden (kernen, verblijfsrecreatie) en in bestemmingsgebieden, plekken waar qua natuur en landschap veel valt te beleven. Maar ook de verbindingen tussen deze gebieden zijn van cruciaal belang, met name de stad-landverbindingen.

Er ligt nog veel onbenut potentieel om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van natuur en landschap te verbeteren. Op tal van plekken kunnen nog extra schakels worden gerealiseerd, met name langs water. Dit zorgt voor verruiming van de capaciteit van het netwerk en voor ontlasting van drukke paden en wegen. Actief, ongemotoriseerd recreatieverkeer wordt hiermee gestimuleerd. Dit geeft een positieve bijdrage aan natuur- en klimaatdoelstellingen.

Vaak blijven nu bij stads- en gebiedsontwikkelingen en bij grote infrastructurele werken de belangen van recreatieve verbindingen onderbelicht, ondanks de enorme populariteit en de grote maatschappelijke betekenis ervan. Hierdoor ontstaan nieuwe barrières, vaak onbedoeld. Of worden verbindingen minder aantrekkelijk door verrommeling van het landschap of toename van sluipverkeer. Belangrijk is dan ook om in het omgevingsbeleid zowel de bescherming van wat er ligt, maar ook het potentieel voor verdere ontwikkeling van het netwerk van paden en wegen aan de voorkant mee te nemen. De landelijke routedatabank is daarbij een handige tool. Veerponten vormen een bijzonder aandachtspunt. Dit zijn attracties op zich die zorgen voor een typisch Nederlandse beleving.

Bij stads- en gebiedsontwikkelingen is het zaak oog te hebben voor voldoende en goed toegankelijke natuur en landschap dichtbij huis. Dit helpt om drukte te spreiden. En om te voorkomen dat we met z'n allen in de file naar dezelfde hotspots blijven trekken.

Het is wenselijk om bij ontsluiting en toegankelijkheid van natuur en landschap tegelijk te kijken naar verschillende vormen van actieve recreatie. Fietsers en wandelaars delen veel zelfde belangen, in ieder geval bovengenoemde punten.

Sturing gebruikersstromen

7 Spreid drukte door fietsers te helpen om goede alternatieven te vinden voor de drukste plekken/momenten, bijvoorbeeld door in samenspraak met de gebruikersgroepen te zorgen voor alternatieve routesuggesties.

8 Verbeter zwakke schakels in de routestructuur van knooppunt- en LF-routes; zorg dat deze aan blijft sluiten op de wensen en behoeften van de fietser. Zorg daarbij dat de routestructuur ook blijft passen in het provincie-overstijgende, landsdekkende netwerk, met goede en uniforme bewegwijzering. Selecteer hiernaast routes die in het bijzonder geschikt zijn voor mountainbikers, gravelbikers en wielrenners en zorg daarbij dat deze meegenomen kunnen worden in een landelijk informatiesysteem.

Toelichting: sturing gebruikersstromen

Steeds vaker zorgt drukte op het fietspad voor een negatieve ervaring van een fietstocht. Er is werk aan de winkel om het fietsen leuk en veilig te houden. De belangrijkste oplossing zit hem in het op peil houden van het aanbod van paden en wegen zoals hiervoor besproken.

Maar er zijn meer knoppen om aan te draaien. Zo is het landsdekkende netwerk van knooppunt- en LF-routes bij uitstek een hulpmiddel om de fietser te geleiden en te spreiden over de meest geschikte paden en wegen, ook qua capaciteit. Het netwerk biedt een selectie van aantrekkelijke paden en wegen waarmee fietsers naar eigen inzicht een tocht op maat kunnen plannen. LF-routes bedienen daarbij met name langeafstandsfietsers. De knooppunt- en LF-routes vormen met hun bewegwijzering en aanvullende informatie al jarenlang een vertrouwde basisvoorziening voor fietsers. Het is dan ook belangrijk dat dit routeaanbod van topkwaliteit blijft en met zijn tijd en de ruimtelijke ontwikkelingen meegaat. Dit vraagt om blijvende investering en om planologische bescherming.

Om het netwerk optimaal te gebruiken als instrument - ook voor spreiding van fietsers en het voorkomen van hinder en frustraties - helpt het om de routes die deel uitmaken van het netwerk te labelen wat betreft de geschiktheid voor verschillende soorten fietsers (ervaring, soort fiets, snelheid). En dit uiteraard te communiceren via planners en kaarten. Fietsers weten dan vooraf beter waar ze aan toe zijn.

Nog een knop om aan te draaien: fietsers blijken makkelijk te verleiden om 'voorgedefinieerde' rondritten te volgen op basis van het netwerk. Daarmee is een krachtig middel voorhanden om fietsstromen te geleiden en drukte te spreiden. We pleiten ervoor dit optimaal te benutten.

Voorzieningen

9 Zorg voor goede voorzieningen langs de route: bankjes, waterpunten, oplaadpunten, openbare toiletten. En voor informatie waar deze zijn te vinden.

Organisatie & beleid

10 Zorg voor een integraal beleid, voorkom schotten tussen recreatief, sportief en utilitair fietsen, tussen beleidssectoren en gebieden.

Toelichting: voorzieningen

Aanvullende voorzieningen worden hoog gewaardeerd door de fietser, zo blijkt uit onderzoek. Belangrijk is een goede spreiding van deze voorzieningen. En dus een goed overzicht. Dat ontbreekt nu veelal. Ook de kwaliteit van deze voorzieningen is belangrijk. Beheer en onderhoud moet goed geregeld zijn anders is de waarde beperkt of zelfs negatief.

Toelichting: organisatie en beleid

Last but not least. Grote winst voor het recreatieve fietsen en meer algemeen, het fietsen in het landelijk gebied, is te behalen door meer af te stemmen en samen te werken tussen de verschillende beleidssectoren. En natuurlijk tussen de gebieden - de fietser wil geen hinder ondervinden van bestuurlijke grenzen.

Grote winst is te boeken door beleid en middelen voor routerecreatie te koppelen aan mobiliteitsbeleid. Met een integrale visie op fietsen en fietsinfrastructuur - of beter: actieve mobiliteit - kan gericht worden geschakeld met omgevingsbeleid. Idealiter wordt deze visie ook gesteund vanuit sportbeleid en het streven om mensen meer te laten bewegen.

Een integrale visie biedt ook houvast om balans te zoeken en te vinden in andere ruimtelijke opgaven, zoals met name natuurbeleid en bouwbeleid. Het helpt om zorgvuldig te kunnen sleutelen aan een hoogwaardige leefomgeving. Veilig en aantrekkelijk kunnen fietsen maakt daar onlosmakelijk onderdeel van uit!

ANWB, Fietsersbond en wielersportbond NTFU zijn in het bestuur van het Fietsplatform vertegenwoordigd. Samen maken we van fietsen in Nederland een grenzeloze ervaring: veilig, makkelijk en leuk!

COLOFON
Juli 2022
Tekst: Fietsplatform, ANWB, Fietsersbond en NTFU

VOOR MEER INFORMATIE:
Eric Nijland, directeur Fietsplatform
enijland@fietsplatform.nl, tel. 033 - 4653656